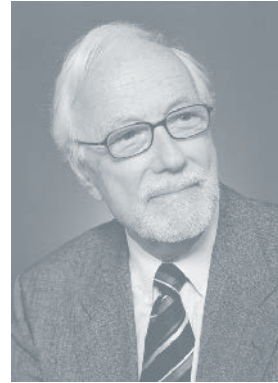

Arne Rousi

* 1.9.1931 † 12.7.2020

TURUN YLIOPISTON kasvitieteen professori emeritus ja rehtori emeritus Arne Rousi kuoli 88-vuotiaana 12. heinäkuuta 2020 Turussa. Hän oli syntynyt Jämsässä 1. syyskuuta 1931. Hän oli Suomalaisen Tiedekatemian jäsen vuodesta 1973.

Rousi suoritti ylioppilastutkintonsa Jyväskylän lyseossa vuonna 1950 sekä Helsingin yliopistossa filosofian kandidaatin (1955), lisensiaatin (1956) ja filosofian tohtorin (1958) tutkinnot. Hän siirtyi Turun yliopistoon opintojensa loppuvaiheessa ja toimi vuosina 1957–1960 kasvitieteen assistenttina. Tehtyään 1959–1960 opintomatkan Yhdysvaltoihin ja työskenneltyään Maatalouden tutkimuskeskuksen puutarhantutkimuslaitoksen erikoistutkijana 1960–1966 hän palasi pysyvästi Turun yliopistoon. Rousi nimitettiin yliopiston kasvitieteen apulaisprofessoriksi vuonna 1966 ja professoriksi 1976. Hän jäi täysinpalvelleena eläkkeelle 1993. Työuransa viimeiset kuusi vuotta hän toimi Turun yliopiston rehtorina vuosina 1987–1993.

Arne Rousin kouluaikainen innostus kasvien keräämiseen ja myöhempi pro gradu -tutkielman palkitseminen Helsingin yliopistossa tiedekunnan parhaana opinnäytetyönä viitoittivat hänen tulevaisuttaan tiedemiehenä. Hän oli luonnon

herkkää tasapainoa ymmärtävä geneetikko ja kasvisystemaattikko, jonka kiinnostuksen kohteina olivat kasvien muuntelun, ravintokasvien jalostus ja kasvilajien monimuotoisuuteen liittyvät kysymykset.

Rousin sytotaksonomisten ja biosysteemattisten tutkimusten kohteena oli laajasti niin Euroopan, Aasian kuin Etelä-Amerikan luonnonvaraisia ja hyötykasveja. Näitä olivat muiden muassa *Ranunculus auricomus* -ryhmä, *Taraxacum*-suku, *Potentilla anserina*, *Rubus arcticus x idaeus*, *Vaccinium corumbosum*, *Vicia cracca*, *Leontodon autumnalis*, *Allium schoenoprasum*, *Ullucus tuberosus*, *Oxalis tuberosa*, *Tropaeolum tuberosum* ja erityisesti *Hippophaë rhamnoides* (tyrni).

Kiinalaiset yliopistot etsivät 1980-luvulla yhteistyökumppaniksi maailman parasta tyrniasiantuntijaa ja päätyivät Arne Rousiin. Hänen ensimmäinen tyrnijulkaisunsa 1965 oli käsitellyt lajin aasialaisten ja eurooppalaisten populaatioiden sytologiaa, mitä seurasi tyrnin rodunmuodostuksen ja historian selvitys. Käännekohtana voidaan pitää hänen 1971 julkaisemaansa teosta *The genus Hippophaë L. A taxonomic study*, josta tuli kansainvälinen käsikirja ja hakuteos vuosikymmeniksi. Rousi oli 1970-luvulla edelläkävijä myös

tyrnin vitamiini- ja fenolisten yhdisteiden tutkimuksessa.

Arne Rousi on toiminut lukuisissa kotimaisissa ja kansainvälisissä asiantuntija-tehtävissä sekä oman tieteenalansa järjestöjen johtotehtävissä. Niin ikään hän popularisoi aktiivisesti tutkimustyötään. Vuonna 1979 Rousi toimitti yhdessä kollegansa Paavo Kallion kanssa Otavan isoa kasvitietosanakirjaa *Kasvien maailma*. Rousin kirja *Auringonkukasta viiniköynnökseen* palkittiin valtion tiedonjulkistamispalkinnolla 1998, ja teos sai kunniamaininnan myös vuoden tiedekirjaa valittaessa sekä oli Tieto-Finlandia-ehdokkaana. Teos kohdistuu maapallon ravintokasveihin ja niiden evoluutioon.

Rousi kannusti opiskelijoita ja nuoria tutkijoita kansainvälisyyteen, mikä synnytti yhä jatkuvat monet Kiina-, Peru- ja Amazon-hankkeet. Ne ovat johtaneet monitieteisten kansainvälisten konsortioiden muodostumiseen biologian, elintarviketieteiden, maantieteen, yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden alueilla. Andien alkuperäisviljojen, sinisten perunoiden ja tyrnimarjan elintarviketutkimukset jatkuvat edelleen Turun yliopistossa. Amazon-työryhmä jatkaa luonnon monimuotoisuuden tutkimusta. Turun yliopiston kasvitieteellistä puutarhaakaan Ruissalossa ei olisi nyky muodossaan ilman Rousin aktiivisuutta.

Geenipankit, yliopistojen tieteellinen profiloituminen, suuren yleisön huomiointi, medianäkyvyys, laadun ja kilpailun kriteerit sekä tutkimuksen ja opetuksen kansainvälistäminen eivät 1980-luvun lopulla olleet akateemisessa maailmassa itsestään selviä. Näitä tavoitteita Arne Rousi edisti myös Turun yliopiston rehtorina. Rehtorina hänen kielitaitonsa oli erinomainen etu yliopiston kansainvälisten yhteyksien kehittämisessä.

Rousin kuusivuotinen rehtorikausi ja kaantui toimintaedellytysten osalta kahteen toisilleen vastakkaiseen vaiheeseen. Alkua leimasi valtioneuvoston päätös yliopiston määrärahojen tasokorotuksesta 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Turun yliopisto oli vahvasti mukana aloitettaessa suuria yhteistyöhankkeita kuten luonnon- ja lääketieteitä edustavat rakennuskeskittymät DataCity, BioCity ja Arcanum. Kun Suomen taloustilanne vajosi 1991 lähtien ankaraan lamaan, Rousin rehtorivuosien loppuvaihe oli taistelua määrärahojen leikkausten, säästöohjelmien, virkojen lakkauttamisten ja henkilökunnan lomautusten jatkuvassa paineessa.

Rehtori Rousi katsoi tässä tilanteessa, että oli syytä käynnistää keskustelu maan yliopistojen työnjaosta ja voimavarojen kohdentamisesta kunkin omille vahvuusalueille. Turun yliopistolle Rousi esitti painoalueiksi esimerkiksi ympäristöntutkimusta ja ekologiaa, molekyylibiologiaa ja biotekniikkaa sekä taiteiden ja kulttuurin tutkimusta. Varsin hyvin ne näkyvät yliopiston toiminnassa vielä tänä päivänä, 30 vuotta myöhemmin. Opiskelijoiden kansainvälistymistä Rousi lähti edistämään erityisesti tuolloin käynnistymässä olleen Erasmus-vaihto-ohjelman välityksellä. Taloudellisen laman iskut saivat Rousin havaitsemaan myös valtakunnallisen medianäkyvyyden tärkeyden yliopistolle. Hän käynnisti tätä tarkoitusta varten kehittämissyömiä ja kehotti tutkijoita avaamaan tutkimustuloksiaan suurelle yleisölle.

Tiedemiehen uran rinnalla musiikilla oli syvälinen asema Arne Rousin elämässä vuosikymmenten ajan. Hän aloitti pianonopintonsa nuoruudessaan Jyväskylän musiikkiopistossa. Ajan myötä hän pääsi aikansa merkittävien pianotaiteilijoiden

oppiin. Rousi on muistellut heitä 2006 ilmestyneessä kirjassaan *Ystäväni musiikin maestrot*.

Kasvitieteestä ja akateemisesta urasta tuli Rousin elämäntehtävä, mutta musiikki kulki aina rinnalla. Hän soitti jatkuvasti muun muassa Turun Soitannollisen Seuran orkesterissa sekä muissa kokoonpanoissa. Lisäksi hän oli keskeisesti vaikuttamassa

monissa musiikkialan luottamuselimissä ja järjestöissä. Hän toimi pitkään Kuhmon Kamarimusiikin hallituksen puheenjohtajana ja Turun Soitannollisen Seuran puheenjohtajana.

Arne Rousia jäivät kaipaamaan puolison, lasten ja lastenlasten ohella lukuisa tieteen ja musiikin ystäväpiiri. Hänen ystävällinen persoonallisuutensa jää elämään.

Keijo Virtanen ja Heikki Kallio